של שלמים מכבדו לאמה. פירש בקונטרס דגרסינן חטאת ואשם משום דשלמים נאכלים בכל העיר ומה טיבו בעזרה ונראה משום דשוק וחזה מיתן לכהנים אשם גיד הנשה שהשוק הוא ברגל ולא ביד כדתנן לקמן בהזרוע (דף קלד:) והם היו רגילין לאכול בעזרה: **בשלשה** מקומות דברו חכמים לשון הותר. לכל הניח דתמיד (דף ג.) קסבר דאין זה הותר כדמפרש במסכת תמיד* משום שאין עניות במקום עשירות:

שלש מאות כהנים מטבילין אותה. וא"ת דאמר סוף פ"ק דבילה (דף יד:) מפני מה אמרו ולון שמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו והאי פרוכת ליכא למיחש שיתחממו כנגדו דאסור ליהנות ממנו ואמאי מטבילין אותה וליכא למימר דכיון שנאלרגה היו מטבילין אותה כדאמר בפ' המזבח בקדש (חגיגה דף פא.) דכלים הנעמרים בעזרה צריכין טבילה לקדש דהתם לא מייתי אלא בכלים המקבלין טומאה דמשום הומר הקדש החמירו להטבילן כאילו נטמאו אבל פרוכת דלא מקבל טומאה לא ועוד דבמסכת שקלים בפרק כל הרוקן (דף יב:) משמע בהדיא דפרוכת מקבל טומאה דתנן פרוכה שנטמאת בחב הטומאה מטבילין אותה בחוץ נטמאת בולד הטומאה מטבילין אותה בפנים וי"ל דמקבל טומאה לפי שהוא אהל כדאמר בפרק קמא דסוכה (דף ז:) וסכות על האהלן דכייף ליה מיכף עליה דאהלן ומיהו יש ספרים דגרסי בפרק קמא דבילה (דף יד:) מפני מה ולון אסור וכן גרסינן בהלכות גדולות פירוש מפני מה אסור לעשות ולון מכלאים:

רב

לא איצטריך קרא לרבויי כי איצטריך קרא לגיד הנשה במחובר, ורבנן ממשקה ישראל מן המותר לישראל, ורבי מדי דהוה אחלב ודם, ורבנן מצותן בכך שאני. אמר רב הונא גיד הנשה של עולה חולצו לתפוח אמר רב חסדא מרי דיכי מי כתיב על כן לא יאכל המזבח על כן לא יאכלו בני ישראל ממשקה ישראל מן המותר לישראל מיתיבי גיד הנשה של שלמים מכבדו לאמה, ושל עולה מעלהו מאי לאו מעלהו ומקטירו? לא מעלהו וחולצו, ומאחר שחולצו למה מעלהו? משום שנאמר הקריבהו נא לפחתך תניא כוותיה דרב הונא גיד הנשה של שלמים מכבדו לאמה ושל עולה חולצו לתפוח. תנן התם תפוח היה באמצע המזבח פעמים היה עליו בשלש מאות כור אמר רבא גוזמא השקו את התמיד בכוס של זהב אמר רבא גוזמא, אמר רבי אמי דברה תורה לשון הואי, דברו נביאים לשון הואי, דברו חכמים לשון הואי, דברו חכמים לשון הואי הא דאמרן, דברה תורה לשון הואי עורים, גדולות ובצורות בשמים דברו נביאים לשון הואי אותבקע הארץ לקולם אמר ר' יצחק בר נחמני אמר שמואל בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הואי אלו הן תפוח גפן ופרוכת תפוח הא דאמרן גפן דתנן גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי כלונסות וכל מי שהיה מתנדב גרגיר או אשכול מביא ותולה בה אמר רבי אלעזר ברבי צדוק מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה פרוכת דתנן דרבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן פרוכת עוביה טפח ועל שבעים ושנים נירים נארגת ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטין, ארכה ארבעים באמה, ורחבה עשרים באמה, ומשמונים ושתי רבוא נעשית ושתים עושים בשנה ושלש מאות כהנים מטבילין אותה: בירך של ימין ובירך של שמאל: מתניתין אלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר אינו נוהג אלא באחת והרעת מכרעת את של ימין איבעיא להו מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה ומאי דעת תורה אבדלמא ספוקי מספקא ליה ומאי דעת דעת נוטה ת"ש העצמות והגידים והנותר ישרפו לששה עשר והוינן בה הני גידי מאי עבדתייהו אי גידי בשר ליכלינהו ואי דאיתור הוינו נותר אלא גידי צואר אי לאו בשר נינהו לישדינהו, ואמר רב חסדא לא נצרכא אלא לגיד הנשה ואליבא דרבי יהודה דאמר אינו נוהג אלא באחת אי אמרת בשלמא ספוקי מספקא ליה שפיר, אלא אי אמרת מיפשט פשיטא ליה, דהיתירא ליכליה, דאיסורא לשדייה, אמר רב איקא בר חנינא לעולם אימא לך מיפשט פשיטא ליה והכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו רב

ממשקה ישראל. מקרא הוא בספר יחזקאל שם אחד מן הגלות מן המתיחים ממשקה ישראל ולענין קרבנות ונסכיהם כתיב ומפרשינן ליה בפסחים בפרק לא עובדין* מן המותר לישראל אבל גיד הנשה לא, וכי רבי קרא, פרשו דהתירא רבי, ולא ממוכרין דאיסורא: מידי דהוה תורה אור אחלב ודם. דאסורין לאכול וקרבים לגבוה וכי כתיב מן המותר לישראל, ולמעוטי מרפה אבל מין הכשר קרב סוט: מצותן בכך. חלב ודם הוא עיקר הקרבן: מעלו (מן התפוח). לחולנו מן היכך ומצליח לתפוח לגבור האפר שבאמצע המזבח שהיו גורפין האפר תמיד ועוברין שם וכשהוא רבה דלקמן בשמעתין: מרי דיכי. בעל שמועה זו הבין דבריך וכי נאמר לא יאכל המזבח: שלמים. שהיה נאכל תולן הגיד ומכבדו לאמה שבעזרה ואינו מעלה לעורפו משום שהר דכי כתיב שרפו בעתר, בדבר הלוויה לאכילה בתיב כדכתיב (ויקרא יט) יאכל והעתר יבערו, וקשה לי יבך של שלמים למה נאכל בעזרה והלא נאכל בכל העיר ונראה בעיני דחטאת ואשם גרסינן שהן נאכלין בעזרה אי נמי משום חזה ושוק של כהניסוהגיד בתוכו ורוב אכילתן ודירתן בעזרה ולשכותיהם שם היו ישנים נקט נמי שלמים: מעלהו. עם הירך כמות שהיא שלמה ואח"כ חולצו ברחם המזבח שנגאלו הוא לשון הואי עורים גדולות ובצורות דכתיב יכך מפורעת למזבח משום דקריבהו נא לפחתך: כשלש מאות כור. דשן של גבור גדול שמסלקין לו מן הלדין קרי תפוח וכן גבי יקב במסכת ע"ז (דף נה:) דורכין עם העובד כוכבים בגת ואע"ג שעמל בידו ונוטן לתפוח: גוזמא. מילתא בעלמא ולאו דווקא דמשולש לא הגיע לשלש מאות כור: השקו את התמיד. כשבאין לשותמו משקין אותו והוא נוח להפשיט: גוזמא. דלאו כוס של זהב דווקא: לשון הואי. לשון הדיוט שאינו מדקדק בדבריו ומוליא בפיו דבר שאינו ולא שיתכון לשקר אלא לא דק: בשמים. אלמא לא דק וכן ותבקע הארץ דאמרינן דברה מקול ההמון כאילו היא נבקעת אשמורת"ל בלע"ז: בשלשה מקומות כו'. אבל כוס של זהב דתמיד=דווקא הוא דאין עניות במקום עשירות: גפן. כמין גפן היה עשוי שקורין טרייל"א שמולה על הכלונסות: שלש מאות כהנים. גוזמא: נירין. ליל"ש: כ"ד חוטין. מקרא יליפינן במסכת יומא בפרק בא לו כהן גדול (דף עח:) שחוטה כפול עשרים ותרבה: תרבה. תרבה לגובהו מ' ורחבו כ' ופרוכת פרוסה עגה לגניזות בעלמא כך שמעתי ול"ע שאף פרוכת הדביר כך מדתו רחבו לרחבו של היכל שהוא כ' אמה וגבהו לגבהו מן העליה ועד הרצפה: ומשמונים ושתים ריבוא. חוטין ליגמא אחרינא ריבוא נערות העוסקות בה: ושלש מאות כהנים מטבילין אותה. כשהיא נטמאת והיינו לשון הואי דלא בעי כולי האי: והרעת מכרעת. לקמיה בעי לה: מפשט פשיטא ליה. של ימין: דעת טוה. כדליף לקמיה: דעת טוה. לשון ספק אבל גרמה במקלת שוספינס"ל דסתם הגלבן עם חבירו כשהוא טתן ימינו לשמאל חבירו ומובקו ידו מגעת מאחוריו עד ירך ימינו: העצמות והגידין. של פסח לו בשר הנותר ממנו: ישרפו לששה עשר. ולא בחמשה עשר דקיימא לן (שבת דף כד:) אין שורפין קדשים ביום טוב והגך עצמות כשים בהן מוח קאמר ומפני שבמקום לא הנותר דמוח הוי כבשר ולפיכך מטונין שריפה כנותר עצמו אבל דלאו בר אכילה אין מטונין שריפה דכתיב לא תותירו וגו' כל דקיימן ביה לא תותירו קיימן ביה תשרפו ואידך לא: גידי בשר. כל גידין הרכין הנפשטים בבשר: וליכליהו. בלילי פסח ולמה מוחירין: ואי בדאיקרי ואיתור. הא תנא ליה נותר: אלא גידי נותר. דקשין בעצמות ודרכן לשיירן על כרחו ואורחא דתנא למתניהו באפי נפשייהו בעצמות: לשדיהו. לאשפה כיון דלאו בשר הוא: ואמר רב חסדא גרסינן: ואליבא דר' יהודה. דמספקא ליה הי אסור והי שרי והלכך על כרחיה משייר להו ותכרייהו בעי שריפה לכל חד וחד מספקינן ליה בהיתירא והי נותר שפיר משום הכי בעי לשיוריהו ומשרפינהו: שהוכרו. (ת) לאו דווקא: נתערבו. שאין יודעין איזה טיטל מן הימין ואיזה מן השמאל: רב

לישראל ואפ"ג מקשינן ע"ג המזבח והיה עליו עגול כתפוח: דשן שהיה נאסף ע"ג המזבח: מכבדו לאמה. כלומר נחל קטן שהיה לשם והולך לנחל קידרון: מעלהו ע"ג המזבח. משום שנאמר הקריבהו נא לפחתך. כלומר שלא יעלה הירך חסר ע"ג המזבח: השקו את התמיד כו'. כלומר קדום שחיטתו שיהא נוח להפשיט: דברו נביאים לשון הואי ויעלו כל העם אחריו והשם וגו'. בשלהי דקרא וחבקע הארמה תרתיהם: כלומר. ל"ל: ;יכל מי שמתנדב עלה. כלומר עלה של זהב: נרגר. ל"ל. של זהב: מעשה היה ונתנו עליה כו'. גוזמא: ושמונים ושתים ריבוא. כלומר ס"ה בתולות ארגנה ושלש מאות כהנים מטבילין אותה נוטמא: אי אמרת בשלמא: ספוקי מספקא ליה. כלומר מש"ה לא אכיל ולא שדי ליה: הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו לא שדי ליה דראיתר לאכילה ולא אכיל להו שנתערבו עם נידי דאיסורא:

ל"ל הכשר

[פסחים מה. מנחות ס. ו. תמורה כט.]

[מנחות ס: ו.]

[דף כט.]

תמיד כח:

סס כט. ג.

[ל"ל חבאי נכל הטמוד כך ליתא בתמיד וכ"ס בטיכון עלך גוזמא וכ"ל בכ"י דכתיב ג' סכ"ם וסיכוסו של מלת הכלי עי' מ"ס מלכים פ"ב מ"כ]

[תמיד כט. פ"ם]

ג"ל סס מדות ג'. [פ"ג מ"ת]

תמיד כט: שקלים פ"ס מ"ס

[תוספתא פ"ז] פסחים פ:

גם ז: סס

[ל"ל דלא]

נוסחא

• מתי תנאים אי נוהגין גיד הנשה בירך שמאל

• בירור טיעות ר"ה הנדפס דאמר נוהגין בין בירך ימין ראמ"ל אי בתורת ונאי

מהנה

△ תיש לדוכים מטות ספק

▽ הוכים בתורת ונאי

* בנ"מ ... בדבר ... בתורת ונאי לתיש בדאמר ... ...

טעמים

כדי להבין הא דקתני ... ...

רבינו גרשום

כי איצטריך קרא לגיד הנשה במחובר. שמותר להקטיר: ורבנן התורה לא מצית אמרת כי' ממשקה ישראל כתב ביחזקאל מן הצאן המאתים ממשקה ישראל ואמרו חכמים מן הצאן ולא מן הפלגס בן שנה וחצי והו פלגס לשון פלג לא כבש ולא אייל אלא בינתים מן המאתים ממותר [שתי מאות] שנשתיירו בבדר סיכן לעולה שבטלה במאתים ממשקה ישראל הביאו נסכים ממשקה ישראל ממותר לישראל ה"נ אין ראוי להקטיר אלא ממותר לישראל: ורבי מדי דהוה אחלב ודם. כלומר שאין מותר